

Mnogo puta se brka pojam psovke s pojmom proklinjanja, s ispadima srdžbe itd. To nije ispravno. Pogrdno govoriti, psovati stvođenje Božje ulazi u radius psovke toliko, koliko se stvođenje shvaća povezano s Bogom tako da se time u pogrdnu nakanu uključuje i sam Bog. Apstrahirati ili isključiti od stvođenja relaciju prema Bogu prekida prijenos pogrde na Boga, ne ostvaruje se psovka u pravom smislu.

A što o materijalnim psovka? O »dražesnim« psovka djece, o psovka na i navike? Svaki materijalni grijeh predstavlja neki nered, a za »dražesne« psovke odgovorni su stariji, koliko se ostvaruju uvjeti grijeha. Psovač iz navike, bilo da naviku opoziva ili ne opoziva, odgovoran je za psovku koliko je pri svakom činu psovanja svjestan zloće svoga postupka. Koliko pak je psovku opozvao i nastoji se popraviti a ipak nesvjesno opsuje ne snosi odgovornost (osim, možda, za sablazan), dok u slučaju da psovač ne opoziva nered psovke te nesvjesno psuje krivac je za stečenu naviku psovanja (jedan grijeh).

Među razne krive teorije o psovci danas moramo ubrojiti i teoriju prema kojoj psovka spada isključivo pod naziv koprolalije, a koprolalija predstavlja neku vrst prisilnih radnja. Neki jednostavno ubrajaju psovku u »tikove«, patološke kretnje, automatske reakcije kao što je eholalija, oponašanje životinjskih glasova i sl. — Kada bi to bilo tako, tj. ako bismo psovku nazvali motoričnom reakcijom, neurotičnom smetnjom, sredstvom ili jekom nagona samoobrane ne bi bilo logično da tražimo pedagoški zahvat. Zašto pozivati na odgovornost onoga koji sliedi nužnu strukturu jednog, barem, dijela svoga »ja«? Smatrati pak odgoj dresurom znači degradirati čovjeka.

Borba protiv psovke je poziv religioznog moralnog, općečovječanskog, kulturnog osvješćenja. Glavni borac protiv psovke jest isti psovač. Odgojna su sredstva i ona naravna i ona nadnaravna. Svako unilaterarno posizanje za preodgajanjem psovača doživjeti će neuspjeh. Potrebit je svestran i radikalnan zahvat u tako raširenu i ukorijenjenu pojavu psovanja.

Knjiga je znatan doprinos znanosti. Studija je izrađena stručnom spremom, velikom koncentracijom. Jezično-povjesni dio ističe se iznad psihološkog, još više iznad religioznog i moralnog dijela studije. Pisac je mnogo zadužio našu

javnost. Djelu treba priznati i odgojnu vrijednost.

J. Kuničić O. P.

ALOYSIUS KRCHNAK, *Di vita et operibus Joannis de Ragusio*, Roma 1960.

U posljednje vrijeme napisane su o našem najglasovitijem bogoslovcu prošlosti Ivanu Stojkoviću dvije, gotovo istovremene studije. Prvu je izdao u Rimu god. 1958. naš franjevac B. BUDA pod naslovom *Joannis Stojković de Ragusio O. P. (1443) doctrinae de cognoscibilitate Ecclesiae*, a drugu dugujemo češkom teologu u Rimu A. Krchnaku pod gornjim naslovom. O Dudinoj knjizi dali su meritoran sud vani G. THILS i J. RATZINGER, a kod nas naš o. T. ŠAGI-BUNIĆ u svom malom zborniku *Misao i djelo*, Zagreb 1961, 148—160.

Krchnak je ovdje zapravo publicirao samo prvi dio svoje oveće teze *Introductio ad Tractatum de Ecclesia Joannis de Ragusio*, koju je obranio god. 1958. na Pap. sveučilištu *Lateranum*. U ovom djelu su izdane prve dvije glave uvoda: *De vita Joannis de Ragusio* i *Opera Joannis de Ragusio*. U kratkom dodatku na kraju knjige pisac ponovno predtresa pitanje bogate biblioteke Stojkovićeve.

Istražujući pomnim poniranjem u izvore Stojkovićeve život, K. upozorava kako je relativno malen broj onih koji su o znamenitom Dubrovčaninu pisali. Zapravo je istom glasoviti češki historiograf Fr. PALACKY (1798—1876) na temelju izvora napisao prvi znanstveni prikaz o Stojkoviću.

Stojkovića izvori različito nazivaju: Johannes Stoyci de Ragusio, Johannes Sclavus, Johannes Epidaurensis, a jedan ga suvremeni češki izvor zove Johannes de Carvatis. Rodio se u Dubrovniku krajem XIV. st. U ranoj mladosti stupa među Dominikance, koji ga negdje godine 1414. potporom Republike šalju u inozemstvo na više bogosl. nauke, i to, kako se čini, najprije u Italiju, odakle ga general Dominikanaca Leonardus de Florentia šalje na sveučilište u Pariz, gdje je 8. studenog 1420. postigao stepen magistra i doktora teologije. Stojković je ubrzo zauzeo vidno mjesto među pariškim profesorima, o čemu; uz ostalo, svjedoči pismo rektora sveučilišta Dubrovčanima od 13. svibnja 1422: »... magistrum Johannem Stoyci... vestrum citem post ingentes et acerrimos studii la-

bores estis accepturi reducem non humanis et caducis divitiis honustum, ... sed sacre fidei doctoratu clarum et illustrem.»

Od god. 1422—1424. boravi kao legat Pariškog sveučilišta u Rimu i na saboru u Paviji i Sieni, a iza tog se na kratko vrijeme vraća u rodni grad, odakle polazi za profesora u Bolognu, God. 1429. imenuje ga general Dominikanaca prokuratorom, t. j. zastupnikom Reda u Rimskoj kuriji. U Rimu Stojković svom dušom radi na sazivanju novog sabora u Bazelu. Kad je sabor god. 1431. otvoren, Stojkoviću su susljedno povjereni vrlo delikatni sabsorski poslovi. Najprije vodi glavne rasprave s Husitima u pričesti pod obje prilike i o Crkvi, a zatim je god. 1435. poslan u Carigrad, gdje kroz dvije godine radi oko sjedinjenja crkava. Tu se dao na sabiranje i proučavanje starih patrističkih grčkih rukopisa koje je kasnije kao dragocjenu ostavštinu predao dominikanskom samostanu u Bazelu, odakle su prešli u glasovitu bazelsku sveučilišnu biblioteku.

Nakon povratka iz Carigrada god. 1438. Stojković, u posljednjem burnom razdoblju bazelskog sabora, u različitim misijama putuje Austrijom, Njemačkom i Češkom. Sabor ga je 10. listopada 1438. imenovao biskupom grada Ardiš u Vlaškoj. U buni sabora protiv Eugena IV. kao i u monstruoznom izboru posljednjeg protunapada Feliksa V. igrao je Stojković znatnu ulogu. Za uzvrat ga je Feliks imenovao svojim kardinalom, či-

me zapravo prestaje njegova vanjska aktivnost. Umro je — izgleda u Lausanni ili u okolici — 20. listopada 1443., ali se ne zna gdje je sahranjen.

Stojković je vrlo plodan pisac. Iako je u nekim djelima veliki pristalica tzv. koncilske teorije o nadmoći sabora nad Papom, njegova su djela vrlo značajna kako za povijest Crkve tako nadasve za povijest same nauke o Crkvi. Nažalost, do danas se nitko nije temeljitije posvetio proučavanju sveukupne njegove ostavštine, iako se već Fr. PALACKY bavio mišlju izdavanja njegovih djela. Prvi sistematski prikaz, iako vrlo kratak, dao je naš o. Duda. Krchnak ga upotpunjuje dodajući k tome sjajnu dokumentaciju, iz koje saznajemo gdje se sve po evropskim bibliotekama nalaze rukopisi ili prijepisi Stojkovićevih djela. Krchnak ih dijeli na: biblijska, povijesna, o Crkvi i koncilu, o sv. pričesti, govori, pisma, dokumenti, a na kraju se osvrće na djela, koja mu se sa sumnjom ili krivo pripisuju. Svih djela Stojkovićevih ima 116, i 7 dvojbenih.

Krchnak je u svom djelu izvršio uistinu velik i stručan posao. Njegova je studija znatan doprinos proučavanju našeg velikog ekleziologa Ivana Stojkovića de Ragusio. Zadužit će nas još više, ako — kako je obećao — izda njegov znamenit i teološki značajan Tractatus de Ecclesia, koji se čuva u Sveučilišnoj biblioteci u Bazelu, Cod. A I 29.

Josip Antolović D. I.

POZDRAV NASEM VREMENU, izdaju đakovački bogoslovi. — U knjizi se nalazi podnaslov: *Bog — Čovjek — Sotona* danas i sutra. Plan knjige predstavlja novost i po zamisli i po načinu obradbe. To je razgovor trojice đakovačkih bogoslova s nekim našim eminentnim svećeničkim ličnostima. Ti su svećenici odgovorili na postavljena pitanja i to doktrinalno i životno. Može se reći da su upiti zasjekli u područje osobnog života tih svećenika te pružili prigodu da u svojim odgovorima pruže kao neku vrst ispovijedi. Razumije se da takvi odgovori nijesu samo suhe deje već i topli prikazi unutarnjeg stanja duše. Pitanja se grupiraju oko tri osnovne skupine pitanja: 1) Svećenik i svećeništvo; 2) Crkva i kršćanstvo; 3) Čovjek i čovječanstvo. Po tim naslovima može se zaključiti da će građa knjige biti od koristi svim vrstama čitalaca. I sama imena autora donekle svjedoče o bogatstvu sadržaja. U knjizi su zastupljeni sa svojim radovima: Dr. J. Bakotin, Dr. Čedomir Čekada, Dr. Bonaventura Duda, Dr. V. Fajdiga, Dr. Ivan Kozelj, Dr. Jordan Kuničić, J. B. Marušić, Dr. Rufin Šilić, O. Mijo Skvorc, Dr. Anton Trstenjak. Ispred članaka, koji su poredani po abecednom redu autora, nalaze se biografski podatci pisaca. — Tko želi knjigu nabaviti neka se unaprijed javi, jer je naklada ograničena. Knjiga u običnom uzevu stoji 900 din., a u platnenom uzevu 1200 din. Narudžbe slati na adresu: Avam Cavar, Vis, Bogosl. Škola, ĐAKOVO, Štrossmajerov trg. 5.